

tekst:
**Chris van
Deursen**

Nieuw bezoekerscentrum in Castricum

Het Provinciale Waterleidingbedrijf Noord-Holland (NV PWN) is, naast grote drinkwaterleverancier voor zo'n 1,5 miljoen mensen, ook beheerder van ruim 6000 ha natuurgebied in Noord-Holland. Dat natuurgebied is eigendom van de Provincie, en sinds 1934 bij NV PWN in beheer. Het grootste gebied, het Noordhollands Duinreservaat, ligt tussen het Noordzeekanaal en de gemeente Schoorl. Het is met een oppervlakte van 5300 ha het grootste aaneengesloten, beschermde duingebied van Nederland en is daardoor ook internationaal van grote betekenis.

Het Noordhollands Duinreservaat

De basis voor het huidige Noordhollands Duinreservaat ligt in het landgoed Bakum, dat in 1903 door de Provincie werd gekocht voor de bouw van het Provinciaal Ziekenhuis. Duinterreinen in Wijk aan Zee en Bergen werden in 1919 aangekocht voor de waterwinning door het PWN, waarna Provinciale Staten een rentmeester aanstelden. In 1920 gingen die duinen voor het publiek open. In 1933, 1934 en 1938 werden duinterreinen in Egmond, Castricum en Heemskerk verworven. Terrein Bergen volgde in 1948. Afronding van het reservaat, tot de huidige 5300 ha, werd in 1992 een feit door aankoop van de Wimmerduinen. Het reservaat behoort nu tot de grootste natuurgebieden van Nederland.

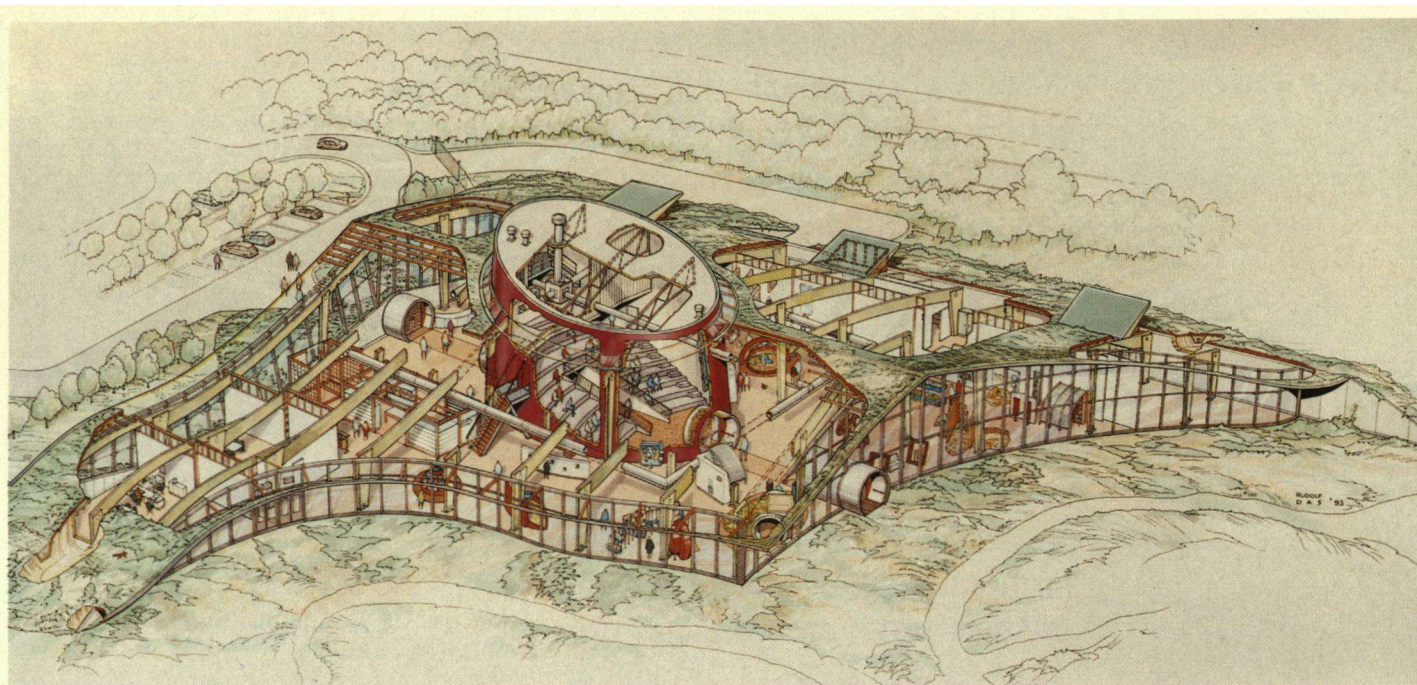
Doelstelling

De doelstelling voor het natuurbeheer van het Noordhollands Duinreservaat luidt: "De instandhouding van het reservaat, en de actieve bevordering van processen die het duingebied vormen, als basis van de kenmerkende duinlandschappen en de daarin thuis horende leefgemeenschappen". Het beheer van het Noordhollands Duinreservaat richt zich op de zorg voor de natuurlijke ontwikkeling en het onderhoud van het terrein. Het beheer is gebaseerd op veel, gedetailleerd onderzoek. In de afgelopen

jaren vonden spraakmakende en grote onderzoeken plaats naar het gedrag van de vos, de invloed van het konijn op het duinecosysteem en naar de vegetatie. Veelomvattend was ook het onderzoek naar de recreatie en recreatiewensen, en de gevolgen daarvan op het beschermde gebied. Andere onderzoeksprojecten lopen over een reeks van jaren, zoals het volgen van de vogel-, vlinder- en zoogdierbevolking en van de grondwaterstand en milieuvervuiling.

Vlinders in het Noordhollands Duinreservaat

Al bijna een halve eeuw wordt er in het Noordhollands Duinreservaat onderzoek gedaan naar dag- en nachtvlinders. Monitoringroutes zijn, met advisering van De Vlinderstichting, in het gehele terrein uitgezet. Bij het uitvoeren van beheersmaatregelen werd en wordt zoveel mogelijk met de belangen van de vlinderbevolking rekening gehouden. Van alle Nederlandse dag- en nachtvlinders is meer dan een kwart in het reservaat gevonden. Van 1977-1982 deed de Werkgroep Lepidoptera Noordhollandse Duinen systematisch onderzoek. Aparte studies aan kleine nachtvlinders (128 soorten) en pijlstaarten vonden plaats. Vooral de verspreiding en ecologie van de Glasvleugelpijlstaart bij Castricum worden gevolgd. Tegenwoordig worden andere nachtvlinders ook jaarlijks geïnventariseerd. Voor twee nachtuiltjes heeft het Noordhollands Duinreservaat wel een heel bijzondere betekenis: *Hadena irregularis* (het "Van Oldenborghuiltje") en *Coleophora otiitae*. Beide komen slechts op Oorsilene voor, in het zeedorpenlandschap van Egmond. Voor Duinen Kleine parelmoervlinder is de duinstrook van groot belang. Het Duinreservaat herbergt gelukkig van beide soorten goede populaties. De Kommavlinder vindt er een laatste wijkplaats en ook hiervan is nog steeds een gezonde populatie aanwezig. Veel vlinders hebben een voorkeur voor het overgangsgebied tussen verschillende vegetatietypen. Met begrazings- en gevarieerd maaibeheer wordt geprobeerd voor vlinders optimale levensvoorwaarden te scheppen. Ook met het vormen van kruidenrijke mantelzoomvegetaties aan bosranden is

ervaring opgedaan. Helaas hangt het voortbestaan van verschillende vlindersoorten voornamelijk af van ontwikkelingen buiten het beheerde reservaat! Wat kan wordt gedaan om verbeteringen te realiseren. Tenslotte is het zo dat waar veel vlinders leven het ecosysteem goed is.

De PWN zorgt echter niet alleen voor een goed beheer van het reservaat, maar beschouwt ook de voorlichting aan het publiek als een van haar belangrijke taken.

Van rariteitenkabinet tot bezoekerscentrum

Omstreeks 1940 beschikte het bedrijf al over een bezoekerscentrum op de camping Bakkum, een van de twee kampeerterreinen die in het reservaat liggen. De hobby van een medewerker van toen, het verzamelen van naturalia, groeide uit tot een goede bedrijfstraditie: het informeren en voorlichten van de duinbezoeker. De liefhebberij voor natuurlijke historie verflauwde in de loop der tijd, maar de belangstelling voor de natuur in zijn algemeenheid nam toe. Het bezoekerscentrum evolueerde met die ontwikkelingen mee. Het werd van een 'rariteitenkabinet' tot een volwaardig centrum, waar elke duinbezoeker zich kon (laten) informeren over tal van natuurlijke zaken.

Nieuw centrum

De groei van het aantal bezoekers, zowel individueel als in groepsverband, maakte dat het huidige bezoekerscentrum stillaan te krap werd en daarom niet meer voldeed aan de wensen van het publiek

en aan de PWN-opvattingen over informatie voor bezoekers. Vandaar dat de NV PWN momenteel hard bouwt aan een fonkelnieuw bezoekerscentrum 'De Hoep' in Castricum, aan de Zeeweg naar Castricum aan Zee. Een uitzonderlijk project, zeker in de bedrijfstak van waterleidingbedrijven, maar ook in de kring van groenminnend Nederland.

Bij de uitwerking van bouw- en inrichtingsplannen is uitgegaan van een aantal toekomstige functies van het bezoekerscentrum. Er zal aandacht worden besteed aan het duingebied en de aanwezige levensgemeenschappen; aan de ecologische relaties die daarin bestaan tussen planten, dieren en duin. Uitgebreide informatie is er over de relatie tussen het Noordhollands Duinreservaat en de waterwinning, in verleden, heden en toekomst. Kortom, informatie in woord en beeld over de functies die het duin heeft voor natuurbehoud, zeewering, drinkwatervoorziening en recreatie. In de inrichting van dat nieuwe centrum wordt ook informatie over de drinkwatervoorziening gegeven, juist omdat bij PWN de zorg voor goed drinkwater en natuurbescherming harmonieus samen blijken te gaan.

Het centrum zelf, naar een ontwerp van architect Maarten Min uit Bergen, past in het duinlandschap en is in de vormgeving spraakmakend. Het wordt, met zo'n 1900 m², bijna vier maal zo groot als het huidige bezoekerscentrum. Per jaar bezoeken nu 45.000 - 50.000 mensen het centrum. Dat aantal zal, met een nieuw centrum, binnen enkele jaren verdubbelen. Vooral het schoolbezoek stijgt procentueel steeds verder en maakt nu al bijna 40% van het totaalbezoek uit. Het nieuwe centrum opent in het najaar van 1994 zijn deuren.

Overzicht van het nieuwe bezoekerscentrum 'De Hoep'. (copyright NV PWN).

Activiteiten rond de opening

Het ingebruiknemen van het nieuwe bezoekerscentrum De Hoep staat in het teken van de vlinders. Samen met De Vlinderstichting en het Nationale Park de Kennemerduinen wordt een reizende tentoonstelling gemaakt over dagvlinders. Een bijbehorend schoollesprogramma wordt samengesteld. Tenslotte wordt in oktober een symposium gehouden waarin activiteiten rond dagvlinders in de duinstrook centraal staan en waarin de voorlopige resultaten van vlindervriendelijk beheer en de uitkomsten van monitoring aan bod zullen komen. Dat symposium zal in het nieuwe bezoekerscentrum plaatsvinden en wordt samen met De Vlinderstichting georganiseerd.